

Ese de dōne ori in septemana:
Jei-a si Dominec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre annu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diuimetate de annu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de annu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si straietate:

pre annu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diuimetate de annu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésea. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se anticipe

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALA.

Normativu

pentru preotimea parochiala din districtulu oradannu.

Nr. 50. B.

Articolulu 40. §. 53. alu legiloru de annu 1868. contine: cã ostasii din armat'a de linia, ostasii de reserva si ostasii din armat'a tierii (honvedii), déca sunt ablicentiatii pe timpu mai indelungatu si au trecut din clas'a a trei'a a etatei: in cele ce se tienu de insuratiune, stau sub legile si normativele comune, dar remanu obligati la servitiu in armat'a de linia, séu la marina, respective in armat'a tieriei.

Cerendu-se din cutare parte splicarea acestor'a, — inaltulu ministeriu regio-ungaricu pentru aperarea tieriei, cu datulu de 7. Septembrie 1872. Nr. 30,347. a datu la §-lu provocatu acon splicare: cã ostasii de linia si cei din armat'a tierii, incependu dela maestrulu de vigiliu in jos, nu altcum ostasii de reserva, cari nu sunt in servitiu activu la marina, — déca au trecut din clas'a a treia a etatei obligate la asentare, adeca au implinitu de totu annu etatei alu 22-lea: la insuratiune nu au trebuintia de licentia dela superioritatea militara, ci in acésta privintia stau sub legile si normativele prescrie pentru civili.

Spre intregirea acestei splicari a adausu sus-laudatulu ministeriu: cã clasele obligate la asentare se incepu cu 1. Ianuariu alu anului, in care respectivulu individu a intratu in annu alu 20-lea alu etatei sale, si se termina la trei ani cu 31. Decembre; prin urmare ostasii ablicentiatii pe timpu mai indelungatu, déca inca nu au trecut din aceste trei clase, nu se potu insurã fora licentia.

Normativulu acest'a intimatu cu emisulu inaltulu ministeriu regio-ungaricu de cultu si instructiune publica din 4. Decembre 1872. Nr. 30,430. in legatura cu celu publicatu de aici sub 20. Noembre 1872. Nr. 935. B. se notifica oficielor parochiale spre scire si acomodare cu acea observatiune: cã la insuratiunea ostasiloru, cari nu au parte de favorurile espuse mai sus, se rocero licentia dela respectiv'a superioritate militara.

Oradea-mare, 5. Februaru, 1873.

Consistoriulu eparchialu greco-orientalu din Oradea-mare.

PARTE NEOFICIALA.

Reorganizarea institutulu pedagogico-preparandialu.

Sinodulu eparchialu din 1872., amenandu acésta cauza, hotari sub nr. 96. alu protocolulu a se publicã tôte actele, ca asia cunoscendu-le cu totii, in sesiunea de estimpu se se póta desbate in meritu. Deci incepu cu

Proiectu *consf. 238/68*

de regulamentu pentru regularea si infintiarea Preparandieloru.

§ 1. Ca se avemu pentru scólele populare confesiunali invetiatori iscusiti, si ca se dãm ocaziune teneriloru cari dorescu a se devotã acestei vocatiuni frumóse, asi castigã capacitate receruta, sinodulu eparchiale ingrijesce de a infintia si regulã baremu un'a Preparandia in diecesa.

§ 2. Ca preparandi'a se corespunda perfectu scopulu, ea are se fie legata cu o scóla de exercitiu (§. 82. alu art. de lege

XXXVIII din 5. Decemvre 1868.) in cari candidatii preparandiali se se póta instrui practicalminte.

§ 3. Preparandi'a debue se aiba si o gradina baremu de 2. jugere (§. 83. totu acelei legi) cã candidatii se se informeze in agricultura, pomologie si vieritu.

§ 4. Personalulu invetiatorescu constã din 1. profesorulu diriginte barem din 2. profesori ordinari si din unu suplentulu. Apoi din unu invetiatoriu fungentu in scól'a practica (§. 84. a leg. sco.)

§ 5. Leaf'a profesoriloru ordinari este 1000. fl si 100. bani de cortelu; ér a suplentulu de 500. fl. cu cortelu si incaldu in institutu. Invetiatoriulu practicu trage 700. fl. Pentru agendele directiunei mai trage profesorulu diriginte 200. fl. (§. 85. aleg. scol.)

§ 6. Candidatii cari se voru primi in Preparandia se aiba o constitutiune corporala sanetósa, se fie trecuti de 15. ani, se aiba purtare morale buna si se fia versati in limb'a materna, aritmetica, geografia si istoria barem atãtu, cãtu se invétia in gimnasiulu inferioru ori scól'a reale, ori cetatienésca, si oresi cãtva in cantarile bisericesci. Despre acésta voru avé a aduce testimoniu scolasticu séu se se supuna unui esamenu de primire (§. 86. a leg. scol.)

§ 7. Cursulu preparandialu dureza 3. ani (§. 87. a leg. scol.)

§ 8. Obiectele de instructiune obligate sunt:

- a) Religiunea si moral'a —
- b) Pedagogi'a
- c) Metodic'a
- d) Geografi'a } universale si a tierii
- e) Istori'a } cu privire la romani
- f) Limb'a materna (romana)
- g) „ magiara
- h) „ germana
- i) sciintiele naturali si aplicarea lor la economi'a rurale si la industria.
- k) Economi'a cu exercitiile economice si horticali
- l) Constitutiunea tierii.
- m) Matematic'a si Geometri'a.
- n) music'a vocale (corurile bisericesci).
- o) Caligrafi'a si desemnulu
- p) Gimnastic'a
- q) Exercitiile practice in scól'a practica (§. 88 a leg. sco.)

§ 9. Senatulu scolasticu va desemná in planulu de lectiune ce-lu va da din tempu in tempu, cari din aceste obiecte de instructiune au se se predee in fiecare annu si in ce estensiune.

§ 10. Fiindu Preparandi'a diecesana institutu confessionale, ea pe cãtu se póte va avé catichetu propriu pentru propunerea Religiunei si a moralei, apoi a tipiculu in cantarile bisericesci. Leaf'a acestui'a va fi . . . fl. ori 300 fl. remuneratiune.

§ 11. Preparandi'a diecesana are se fia provediuta cu o biblioteca tienetórie de opuri didactice si pedagogice ect. care dupa o ordine buna se fie spre dispusetiunea candidatiloru spre castigarea cartiloru necesarii; in acésta biblioteca va fi indetoratu totu preparandulu se platésca 1 fl. pe annu.

§ 12. Profesorulu diriginte conduce nemediatu institutu. Spre acéstu scopu se cere dara unu barbatu cualificatu care se premérge invetiatoriloru cu bune insusiri. Elu are se se destinga in istetime in propunerea invetiamentulu si in zelulu chiamarei sale, se aiba purtare morale pe cãtu se póte merite pe carier'a invetiatoresca si totodata si o eminente capacitate pentru ingrijirea afaceriloru ce sunt legate cu oficiulu directiunei.

§ 13 Obligatiunile Directorulu se reducu mai cu séma:

- a) la instructiunea candidatiloru si disciplin'a scolastica.

b) la întocmirea localităților de instrucțiune și castigarea midilocalor de instrucțiune.

c) la ducerea gestiunilor și susținerea ordinei externe și interne.

§ 14. În privința *Instrucțiunii* va avea dînsul de a îngriji, ca materialul de instrucțiune desemnat pentru singuraticii ani, se se pertracteze perfect în orele prescrise după planul de lecțiune și introdusele carti scolastice în modu cuviintios și ca în fie care cursu se se ajunga tîntă prefîptă ca singuraticii profesori în tractarea obiectelor de instrucțiune se pasiescă în armonia cuviintioasă observendu pe cîtu se pôte încopciarea procedurii metodice și avendu naintea ochiloru prescrisele atîngătorie de instrucțiune astfelu, ca ele se eserceză doritul efectu asupra candidatoru preparandiali, și se-i faca capaci pentru destinațiunea lor atîtu în privinți'a teoretică cîtu și practică.

Ce se atînge de *disciplin'a scolastica* profesorulu diriginte va invigilă cu tîta stricteti'a ca candidatii din fiecare cursu se devina în posesiunea unui caracteru solidu morale, atîtu de necesariu pentru fiitoria loru chîmare, și ca se pricepa a desvoltă astfelu de caracteru și în elevii cari li se voru increde, cu tempu spre scopulu acesta unde va cere trebuinți'a, elu se va pune în contielegere cu parintii ori ingrigitorii candidatoru.

(Va urmă.)

Facerea lumii în siese periode, după scrierile lui Moise, a sântiloru parintii și a unoru geologi.

— Urmare —

PERIODULU ALU III.

„Ce-i este tie mare, că ai fugitu“ (Salm. 113. v. 3. și 5.)

„Si a disu Dumnedieu, se se adune ap'a cea de sub ceriu într'u o adunare, și se se arete uscatulu, și s'au facutu asia, și a numitu Dumnedieu uscatulu pamentu, și adunarea apelor a numitu mari, și a vedutu Dumnedieu că este bine, și a disu Dumnedieu se resara pamentulu ierba verde, care se semene sementia după felu, și după asemenare, și lemnu roditoru, care se faca rod, caruia se fie sementi'a lui într'ensulu după felu pe pamentu, și s'a facutu asia, și a scosu pamentulu ierba verde, care sementia sementia după felu, și a vedutu Dumnedieu că este bine, și s'a fucutu sēra și s'a facutu diminiētia, diu'a a trii'a.“ (Facer. cap. I. v. 9—14.)

Am disu, că înca în periodulu precedent, s'au redicatu și imbulditu, muntii și insule, dăra fiindu că mai vertosu în periodulu alu triile au începutu acestea a se ivi de sub apa, pentru aceea și Moisie le anumeră între trasurile cele mai caracteristice ale periodulu acestuia. Ni putem imagina, cîtu de mare a trebuitu se fie lupt'a focului celui înfioratoriu și resboinicu din ranz'a pamentului, și a masselor celor fluide ferbinte, cîndu scōrti'a pamentului, sila fiindu a cede acestei puteri, a crepatu, și pe crepaturi s'a întornatu ap'a, carea bagandu-se în pescerile cele invapaiate ale ranzei pamentului, s'a prefacutu în vaporu și aburi, cari prin puterea lor cea încordată, au ajutat fōrte redicarea uscatulu.

Cumca în ranz'a pamentului există și acum o infocare și o fluiditate ferbinte, se pôte documentă din mai multe observatiuni:

1. Din observările făcute în mai multe băi minerale, în cari caldur'a crește în mesura drēptă cu afundimea, ba după mai multe experimentari de caldură, au calculatu și aceea, cîtu e de grōsă scōrti'a pamentului, și cîtu de mare îndepărtarea fluidității ferbinte.

2. Din caldur'a cea mare a apei unoru fantani afunde.

3. Din apele minerale, ce esu din lantrulu pamentului, a caror'a caldură, de multe ori postrice 100 de graduri, cum sunt izvōrele din *Islandi'a* între cari mai renumitu e „*Geysir*“.

4. Din muntii vomitori de focu, cari nu sînt alta de cîtu, prevestitorii fluidității ferbinte din ranz'a pamentului, aerulu și lav'a ce ese din crateru, constată, cumca în lantrulu pamentului este o caldură peste mesura mare.

5. Imbuldiel'a unoru materii gazeose aprindietōrie ce esu cîte odată din crepaturile pamentului înca adevăresce, că în lantrulu lui există o fluiditate ferbinte.

6. Din caldur'a mărilor de sub clim'a ghiatiōsă, cari cu cîtu sînt mai afunde, cu atît'a produc mai mare caldură și sînt în stare mai iute de a topi ghiati'a de pe muntii. Din mai multe încercări s'a observatu, cumca caldur'a în lantrulu pamentului, după totu 33 de metre crește cu unu grad, de aci au calculatu și aceea, cumca caldur'a în centrulu pamentului nostru,

se urcă la 195.000 de graduri, la care gradu de caldură, tōte debue se fie în stare fluidă ferbinte, sēu în stare gazōsă aerică.

7. Din cutremurulu de pamentu, care nu e alta de cîtu valurile rapedi ale fluidității ce se afla în sinulu pamentului. Mai nainte de a se fi îngrosiatu scōrti'a pamentului, atîtu de tare cum e astăzi, a debutu se fie fostu și cutremurarile de pamentu mai dese, căci valurile mai eurendu au pututu împinge scōrti'a fiindu mai subțire, de cîtu cum o potu acum'a, și cu cîtu va fi mai tare scōrti'a, cu atît'a vor fi mai tare în venitoriu și cutremurarile de pamentu. Invetiatii opinionează că cu timpu scōrti'a pamentului nostru, va cuprinde tōta mass'a fluidității ferbinte și perindu fluiditatea ferbinte, prin sporirea scōrtiei pamentului; pamentulu înca și va perde caldur'a, care a causatu fluiditate ferbinte, și perdiendu-si caldur'a, nu va putē produce aeru, neproducendu aeru, i va lipsi și ap'a, și asia nefiindu aeru și apa pe pamentu, pamentulu va fi numai unu corp mortu, fără viētia organică (fără aeru și apa nu pôte fi organismu) care va prevesti lumii că aici mai nainte au existatu miliōne de ōmeni dar au trecut.

Acēsta splicatiune o deduc invetiatii din experimentările făcute de pre luna, în care dicu că nu este aeru. Lun'a înca, dicu ei, a fostu într'u începutu unu corp fluidu, și s'a formatu în modulu, cum s'a formatu și se formēza pamentulu nostru, înse mai mica fiindu de 50 de ori de cîtu pamentulu, mai curundu și-au perditu caldur'a, tocmai precum isi va perde o dată și pamentulu nostru!

Cumca în luna nu este aeru, invetiatii deduc în urmatoriulu tipu. Aerulu desu raru și transparentu, totu-si e mai masivu de cîtu spatiulu lipsitu și de aeru, și desu nu-lu putem observă între noi, și între obiectele de naintea nōstră; înse cantandu prin atmosuer'a întregă, putem observă existinți'a lui. Chiaru existinți'a aerului causēza aceea, că muntii din departare, se vedu a fi vēneti, și obiectele mai mici, îndepărtandu-ne de ele, mereu se vedu totu mai obscure până în urma disparu cu totul. Dacă lun'a ar posiede o atmosuera aerică ca pamentulu nostru, atunci ar debui, ca de cîte ori ajunge în miscarea sa rotulată în apropierea cutarei stele, se o intunece, îndată ce aceea cade în atmosuer'a ei. Acēsta nu se întempla, pentru că stēu'a cîndu e de totu în apropierea lunii, înainte de a trece pe langa ea, precum și după ce a trecut, luminează totu asemenea. Mai departe cîndu avem patrariu de luna observāmu că line'a marginasii între luna și întunecime e curată și precisă, dacă lun'a ar avē atmosuera aerică ca pamentulu nostru, atunci lumin'a steleloru mai îndepărtate de cîtu lun'a dela pamentulu nostru, ar fi mai întunecōsă și obscură.

Dacă în luna nu e aeru, atunci putem afirmă, că nu este nici apa, de ōra ce acestea nu se potu imagina un'a foră de alt'a. Dacă ar fi în luna apa ca la noi, ar debui se abureze acēsta, înse dēca nu are aeru e imposibilu se aiba aeru aburitoriu. Din muntii lunii, care au o deschisetură în form'a unui tolceriu, cu miliōne de ani mai nainte de asta a debutu se izbucnēscă flacara de focu, și se pôte că atunci a existatu acolo și apa. Înse fiindu că lun'a e mai mica de cîtu pamentulu nostru, dens'a si-a perditu caldur'a mai iute în universulu lumii, și în urm'a acesteia a încetatu se mai existe acolo viēti'a și producțiunea organică. Se pôte că acēsta sōrte va ajunge și pe pamentulu nostru, se va întiepeni și-si va perde caldur'a, și numai stancelu isi vor aretă stabilitatea și neschimbarea, chiar ca nisce monuminte ale mormentului nostru. Invetiatii opinionează, că pamentulu nostru, capeta dela sōre peste di atît'a caldură, cîtu perde în universulu lumii, și că prin urmăre ambele caldure, teniendu ecvilibriulu, caldur'a pamentului va remanē în eternu neschimbata.

Acēsta nu o potemu afirmă cu tōta siguritatea, de cîtu numai o profetimu, că si pamentulu pôte se ajunga asemenea sōrte ca lun'a, generațiunea presintă nu pôte se ajunga la acēsta sōrte amara, spre acēsta se recere după „*Delaunay*“ 293 de miliōne de ani.

După cele dise dacă în luna nu există nici aeru nici apa, o întrebare ōre este acolo o viētia asemenea viētiei ce este pe pamentulu nostru? La tōta întemplarea nu! Noi ōmenii nu ne putemu imagina viētia fără de aceste două eleminte, de almintreacă cine pôte scī ce felu de fiintie osistu acolo?! pôte fiintie cari posiedu viētia și sufletu caror'a chiaru aerulu și ap'a li-ar causă mōrte. Dacă existu aco'o fiintie viētiuitōrie, acele nu potu de locu semenă cu fiintiele pamentului nostru, sînt cu totul de alta construcțiune, și debue se posieda altu modu de viētia.

Mai sînt și alte pareri despre crearea și formarea pamentului nostru, cari nu ni este iertatu a le perde de naintea ochiloru!

Două scoli s'au luptat între sine multu timp pe teronulu geologicu, un'a a „Plutonistiloru“, cari rol'a principala au insusit'o focului, si alt'a a „Neptunistiloru“ cari au insusitu apoi. Astadi sunt considerate deplinu ambele pareri, căci nu potu perde din vedere formatiunile ce le-au produsu ap'a. Domnirea focului si a apei pre pamentu, a tîenutu două periode deosebite, inse fiecare a avutu dominiculul seu, si aci e chiaru si naturalu că dominiculul focului a debutit se premérgea dominiculul apei, căci altmîntrele foculu ar fi nimicită tôte productiunile apei, precum nimicesce astadi lav'a ce ese din muntii vomitori de focu, tôte ce-i stau in cale. Periodulu acelu in care domnesce foculu pre pamentu, si lupt'a sub decursulu careia acest'a se devinge prin apa, se chiama periodulu *Chaoticu*, descrierea acestui periodu e o theoria basate pe ipoteze a caroru fundamentu ilu facu *Fisic'a*, *Chemia* si *Mechanic'a*.

Alta parere e, că pamentulu nostru e unu trupu sêu sôre stinsu!

Mai de multu s'a observatu in Astrologia esistinti'a steleru dearse sêu stinse! Asia cu finea anului 1572. in 11. noemvre s'au aretatu „*Cassiopeiu*“, o stea fôrte luminôsă despre care pana aci nu s'au sciutu nimica. Acest'a, ca *Venus*, a luminatu in apropiarea pamentului, si examinandu-se cu finea anului amintitu, s'au aflatu, că din luna in luna isi perde lumin'a pana ce in 1574. a disparutu cu totulu. Naturalistii si astrologii aceluasi timpu, au socotit'o de o planeta dearsa sêu stinsa, ca unu ce carele s'a intimplatu inaintea ochiloru lor, si acest'a sôrte au aplicatu si la pamentulu nostru, va se dica: i-au datu prim'a pornire catra istori'a avitica. *Verner*, acestu periodu ilu numesce „*chaoticu*“ (chaotische periode) era *Murschison* periodu fara vietiă (azoische periode). Periodulu acest'a cuprinde in sine timpulu acelu, candu pamentulu nostru din starea sa chaotica fluida ferbinte, a inceputu a se consolidă, si ni aréta lupt'a cea gigantica a elementelor, sub decursulu recelei, pana ce pamentulu a dobanditu atâta consolidare, cătu s'a intiepenitu, si de asup'r'a lui si-a luatu inceputulu unu periodu mai linu, si cu acest'a prasirea organica. Theori'a, care pamentulu nostru ilu tiene de unu sôre dearsu si de o stea stinsa intunecôsă, care din stare de aburi fluidi, a trecut in stare solida, theori'a acest'a dicu, care asia de ingeniosu léga geologi'a cu astrologi'a, au statorit'o marele invetiatu *Laplace*.

(Va urmă.)

Ioanu Damsla,
parocu si ases. cons.

Protocolu

luatu in *Fenlacu* in 5/17. Octomvre 1872. din partea comisiunei delegatiunali, in urmare cererii locuitoriloru gr. or. romani din numita comuna mestecata pentru a se desparti de ierarhi'a serbesca, respective pentru a se incorpora la ierarhi'a romana.

Fiindu de facia:

<i>Din partea comiss. deleg. serbe</i>	<i>Din partea comiss. deleg. romane</i>
Dlu Dr. <i>Demetriu Crestits</i>	Dlu Dr. <i>Paulu Vasiciu</i> , Dlu
Dlu <i>Demetriu Dolg'a</i> .	<i>Georgiu Craciunescu</i> .
<i>Din partea consistoriului serbescu</i>	<i>Din partea consistoriului romanu</i>
Dlu ases. consist. <i>Dem. Arnotjevits</i> .	Dlu protopopu <i>Meletiu Dreghiciu</i> .

Din partea jurisdictiunei publice DD. Iuliu Bogma pretore cerc. si *Hugo Varga* adj. pretoriale.

Nr. 1. Dupa ce ambele parti inca de tempuriu au fostu incunoscintiate despre terminulu de esire a comisiuniloru delegatiunali in faci'a locului, spre a incerca o impacatiune amica; si dupace comisiunile delegatiunali, esindu in diu'a de astadi in faci'a locului, pe deplinu s'au convinsu, că ambele parti s'au infacisiatu intr'unu numeru destulu de considerabile:

Siedinti'a se dechiara de deschisa.

Nr. 2. De ôrace comun'a bisericesca din *Fenlacu*, nu s'a aflatu organizata, prin urmare nici numerulu alegatoriloru ne fiindu constatat:

Ambele comisiuni, delegatiunali se invoescu a trece peste cestiunea acesta; primindu de basa la pertractarele de impacatiune conscriptiunea si estimatiunea efeptuita prin fôsta comisiune mista la anul 1866. conformu careia s'a constatat a fi in comun'a *Fenlacu* 1703 romani, si 949 serbi, era averea comuna bisericesca s'a pretiuita la 36,642 fl. si 90 cr.

Nr. 3. Fiindu ambele parti provocate a-si alege câte 6 barbati de incredere, spre a intra in pertractare in privinti'a impacatiunei amice.

De atari s'au alesu,

Din partea romaniloru:

Stefanu Veduvii
Nestoru Iosifu
Teodoru Vulpe
Petru Miinu
Giuc'a Gaboru
Stefanu Selegianu.

Din partea serbiloru:

Georgiu Jianu
Fila Stefanu
Arsa Tomiciu
Teodoru Mitriciu
Georgiu Momiru si
Emanuilu Nichiciu

Nr. 4. Fiindu barbatii de incredere a ambelor parti provocati a documentă, daca un'a sêu alt'a parte are ceva posesiune ori proprietate eschisiva, din averea comuna bisericesca:

Ambele parti unanimu se dechiara: că nu posedu ceva parte eschisiva, ci tóta averea bisericesca si scolaria este posesiune si proprietate comuna.

Nr. 5. Intrunindu-se barbatii de incredere a ambelor parti:

Se retragu spre a paetă între sine in privinti'a despartirii; suspindiendu-se siedinti'a pana la 3 ôre dupa médiadi.

Continuare dup'amédi la 3 ôre.

Nr. 6. Infacisindu-se barbatii de incredere a ambelor parti, se dechiara a nu se fi potutu efeptu'i impacatiunea amica, din urmatôriele cause:

a) serbii din *Fenlacu*, basati pe proportiunea posesiunei, pretindu a remanê si mai departe sub ierarhi'a serbesca, si asi sustienê dre ptulu: ca intr'o septemana se se slujêsca servitiulu dumnediescu curatu serbesce, era in cealalta curatu romanesce; lasandu colocuitoriloru lor romani voia libera a se anessă la ierarhi'a romanescă, cu dreptulu folosirei limbei romane in cealalta septemana.

La casu inse candu romanii n'ar primi acesta propunere: se dechiara plecati — in chipu de desdaunare, — a fi multiamiti cu un'a diumetate din pretiulu estimatiunei atinsu sub Nr. 2.

Din contra romanii basati pe proportiunea numerica a suflteloru: pretindu ca două septemani se se slujêsca servitiulu dumnediescu curatu romanesce, si numai a treia septemana serbesce; avendu intrég'a comuna bisericesca a trece la ierarhi'a gr. or. romana. La din contra oferêza serbiloru, — in proportiune cu numerulu suflteloru lor (adeca a serbiloru) a li dá a trei'a parte din sum'a estimatiunei a tuturor averiloru comune bisericesci si scolarie amintite sub Nr. 2. in chipu de desdaunare; avendu apoi intrég'a avere bisericesca si scolaria a remanê in eschisiva posesiune si proprietate a romaniloru din *Fenlacu*.

Ne primindu romanii propositiunea serbiloru, si serbii propunerea romaniloru, si asiê nesuccediendu impacatiunea amica, nici pe langa tôte nisuintiele ambelor comisiuni delegatiunali; si dupace s'a facutu ambelor parti a pricepe, că d'aci incolia, despartirea se pôte ajunge numai pe calea judecatii. Comisiunile delegatiunali, pe bas'a punct. XVIII. din *Invoiéla*, si cu consentimentulu ambelor parti a determinatu urmatôrele:

a) Ca administratiunea averii bisericesci comune se steo — pana la alte dispuetuni — sub control'a unui comitetu provisoru comunu, constatoriu din câte diece membri dim ambele parti; pre acesti membri ii alegu conatiunali sei separat si independenti unii de altii.

b.) Aceste comitete separat si independenti unulu de altulu, voru grigi de sustinerea si provederea cu cele trebuintiose a edificialeloru scolari, a scôlei si a invetiatoriloru sei conatiunali, cu respectarea contractului reciproc.

c.) Din consideratiunea, că romanii din *Fenlacu* n'au preotu de natiunalitate romana: ambele comisiuni delegatiunali, facu la locurile competente umilita propunere, a deplină cătu mai curundu parochi'a romana din *Fenlacu* cu unu preotu romanu.

d.) Usulu limbei la servitiulu dumnediescu are se remana in *statu quo*, adeca o septemana se se slujêsca romanesce, in cealalta serbesce.

Ne mai fiindu alte obiecte de pertractatu, dupa ce acestu protocolu s'a compesu in două esemplarie originali, adeca unulu in limba romanescă, si celalalta in cea serbesca, si dupa ce s'a cetitu si splicatu ambelor parti in propria lor limba materna: s'a subscrisu atâtu din partea ambelor comisiuni delegatiunali, cătu din partea barbatiloru de incredere a ambelor parti, nu altcum si din partea testimoniului legale; si conformu punct. XVIII. din *Invoiéla* se da fiecarei parti respectivulu protocolu originalu spre intrebuintiarea mai de parte.

Datu ca mai susu.

(Urméza subscrierile ambelor comisiuni, ale barbatiloru de incredere si a emisului representante a auctoritatii politice.)

Estradatu prin

Petru Petroviciu, m. p.
Asesoru-referinte consistorialu.

VARIETATI.

= *Essaminele semestrale in Institutulu rom. or. pedagogico-preparandialu din Aradu*, s'au ținutu dupa următorii programa: Vineri in 21. Fauru: Catechisulu si Metodic'a cu cursulu alu II.; Istori'a biblica si pedagogi'a cu cursulu I., propuse de dd. Gavra si Russu. — Sambeta in 22. fauru: Gramatic'a romana cu cursulu alu II. precum si cursulu I. din cetirea, ortografi'a si gramatic'a romana, apoi din aritmetica cu ambele cursuri, propuse de dd. Gavra si Dr. Siandoru. — Luni in 24. fauru: Cetirea, scrierea, gramatic'a si sintass'a unghurésca precum si din cantare cu ambele cursuri, propuse de dd. Russu si Dr. Siandoru. — Marti in 25. fauru: Geometri'a, desemnulu, caligrafi'a si fisic'a, cu ambele cursuri, propuse de dd. Gavra si Dr. Siandoru. — Mercuri in 26. fauru: Ritulu si tipiculu, cetirea si scrierea germana cu ambele cursuri, constituțiunea tierii cu cursulu II., propuse de dd. Gavra si Russu. — Joi in 27. fauru: Istori'a naturala si economi'a cu ambele cursuri, propuse de dd. Gavra si Dr. Siandoru. — Mercuri in 5. martiu s. n. s'a inceputu semestrulu alu doile.

= *Bibliografia*. In editur'a librăriei S. Filtsch din Sibiu au aparutu si sunt de vendutu: „Practische Grammatik der romanischen Sprache, nach Ahn-Ollendorff's Methode, für den Schul- und Selbstunterricht, von Jon Maximu, Lehrer der romanischen Sprache am evangelischen Gymnasium A. B. und den damit verbundenen Realschulen in Hermannstadt.“ Pretiulu e 1 fl 25 cr. — „Scriptologi'a seu modulu de a invetiă cetitulu scriendu. Indreptariu pentru invetiatori la tractarea Abecedariului, de Basiliu Petri, professoriu preparandiale.“ Pretiulu 1 fl 20 cr. — Ocasionalminte vom reveni la amendoue opurile. Si pana atunci, le rocomendămu atentiunei onoratorilor cetitori.

= *Necrologu*. Georgiu Sierbanu parochu gr. or. in Nadlacu dimpreuna cu fiii sei Michaiu jude reg. cercualu, Theodoru candidatu de preotu, Georgiu candidatu de advocatu, Alesandru studinte de clasa a II. in Sarvasiu, dimpreuna cu ficele Elena cu sociulu seu Ionu Lucuti'a candidatu de preotu, Emili'a si Alesandru'a deplange pre iubiti'a sa socia si respective mama si socra **Pulcheria Tiervencoviciu** carea in 8. Martiu 1873. c. n. dimineti'a la 5 ore dupa multe chinuri si suferintie grele in alu 56-lea anu alu etatei sale, a reposatu in Domnulu. Inmormentarea s'a intemplantu in 9. Martiu c. n. la 3. ore d. m. in mormintii gr. or. la loculu familiariu. Se-i fia tieren'a binecuvantata!

2/1873

Publicatiune.

Sinodulu parochialu gr. or. din Radn'a Nr. 2. a decisu a se face turnu nou la biserica, acoperitu cu pleu, dupa planulu ce se pôte vedé la subscrisulu, — întreprinderea acést'a se va dá pe calea licitatiunei minuende, ce se va ținé in 16/4 Martiu a. c. la 11. ore in scól'a gr. or., — pretiulu strigarii este 2572 fl. — licitantiu au a depune 200 fl. ca cautiune la inceputulu licitarii. Domnii întreprindietori cu stima se invita.

Radna—22 Fauru
6 Martiu—1873.

din incredere Teodoru Triponu parochu si preside

Concursu.

3—3

La vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Siusianovitia cotulu Timisiului — inspectoratulu Chiseteului, cu acést'a se publica Concursu pana in 4 Martiu 1873 st. v. in care di se va ținé si alegerea

Emolumintele sunt in bani 120 fl. v. a. 30 meti de grâu, — 30 meti cucurudiu, 100 pundi. de clisa. 50 pundi sare — 25

pundi lumini — 8 orgii de lemne 4 lantie livada, 1 lanti de gradina, si cortelu liberu. Recurentii au recursele sale bine instruate, adresate comitetului parochialu pana la terminulu defiptu ale substerne Dlui Inspectoru Georgiu Petroviciu in Budintiu.

Siusianovitia 5 Februaru 1873

Comitetulu parochialu cu stirea si invoierea mea Georgiu Petroviciu insp. scol.

Nr 27.
inspec.

Concursu.

1—3

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Belintiu cotulu Temisiului inspectoratulu Chiseteului, care acum'a se infintia de II clase, si cu acést'a se publica concursu pana in 18 Martiu s. v. c. in care di se va ținé si alegerea. —

Emolumintele sunt in bani gat'a pentru invetiatoriulu celu mare de clasa I. 450 fl v. a. 2 jugere de pamentu aratoriu — 8 orgii de lemne. din care si scól'a se se incaldiésca — 1/2 lantiu de gradina, si cortelu liberu—precum si accidintie dela inmormentari — éra pentru celu micu invetiatori adeca alu II. 450 fl v. a. Unu jugeriu pamentu aratoriu 8 orgii de lemne, 1/2 lantiu de gradina, si cortelu liberu

Doritorii recurrenti pentru aceste doué clase, au recursele lor bine instruite, cu testimoniulu de cualificatiune si cu atestatele recerute — si adresate catra comitetulu parochialu — pana la timpulu destinatu a-lu substerne D-lui Inspectoru scolariu Georgiu Petroviciu in Budintiu — si personalu a se infatiosia într'o dumineca seu serbatóre in sant'a biserica in Belintiu, spre a cantá. —

Belintiu 21 fauru 1873.

Comitetulu parochialu

cu voi'a si cu intielegerea mea Georgiu Petroviciu Inspector scol.

Nr 26.
inspec.

Concursu.

1—3

La vacant'a statiune invetiatorésca din Comun'a Ohabaforgaciu — cotulu Temisiului — inspectoratulu Chiseteului — cu acést'a se publica concursu pana in 11 Martiu v. a. c. in care di seva ținé si alegerea — —

Emolumintele sunt in bani gat'a 94 fl 50 cri. v. a. 15 meti grâu — 15 meti cucurudiu 100 pundi lardu, 50 pundi sare — 12 pundi lumini — 8 orgii de lemne din care se incaldiesce si scól'a. — 2 jugere de pamentu aratoriu — unu jugeru de gradina, si cortelu liberu.

Recurentii au recursurile sale bine instruate — si cu tôte atestatele de cualificatiune. si adresate comitetului parochialu, pana la timpulu defiptu ale substerne D. Inspectoru Georgiu Petroviciu in Budintiu.

Ohabaforgaciu 20 februaru 1873.

Comitetulu parochialu

cu seirea si intielegerea mea. Georgiu Petroviciu Inspector scolar.

Concursu.

3—3

Se scrie pentru vacant'a Statiune invetiatorésca din comun'a P. Susagu, cerculu Ucurisiu, emolumintele sunt 50 fl. v. a. 12 cubule de bucate cortelu si gradina.

Asisderea pe statiunea nou infintiată din B. Rogoz cu emoluminte 40 fl. v. a., 10 cubule bucate, 8 orgii de lemne, tóta casa o portie de fenu, — cortelu, pamentu de trei cubule, si venitul cantoralu.

Doritorii de a fi alesi in vre una dintre aceste statii, au a-si trimite recursele celu multu pana in 10. Martiu st. v. a. c. la subscrisulu inspectoru, căci atunci va fi si alegere într'amendoe comunele.

Csontaház, 10. Fauru 1873.

In contielegere cu com. parocle Ioane Catona, m. p. Inspectoru.